

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek vedoucího práce/oponenta

Autor práce: Veronika Hřebenářová
Název práce: Postoje k partnerství a faktory spokojenosti
Autor posudku: Dana Hamplová
Návrh klasifikace práce: *dobře*

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Základním problémem práce je, že nemá jasný cíl a jasnou výzkumnou otázku a míchá rozdílné koncepty. Ostatní nedostatky se od tohoto základního problému odvíjejí. Problematika spokojenosti s partnerskými vztahy je v sociálních vědách je velké téma, k němuž existuje nepřeborné množství literatury. Teoretická část je ale velmi široká, přeskakuje z tématu. Empirická analýza se věnuje problematice spokojenosti jen okrajově.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Přestože k tématu partnerské spokojenosti existují tisíce studií, na jejich základě by bylo možné formulovat hypotézy a ty pak testovat na empirických datech. Místo toho se autorka rozhodla pro explorační charakter dat a teoretickou část – jak sama uvádí – pojmut „více ze široka“. Výsledkem je pak roztržitý text. Dalším zásadním problémem je, že použitá data nemůžou poskytnout odpověď na zkoumanou otázku. Autorka měla buď použít jiná data, nebo změnit téma práce.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Empirická část nijak nezodpovídá na otázky nastíněné v teoretické části (viz obsah práce)

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vzhled autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Jak jsem již uvedla, **teoretická část je roztržitá a skáče mezi tématy, která nijak nesouvisí s hlavní otázkou práce**, tj. partnerskou spokojeností. Dozvíme se o různých teoriích (romantické) lásky od Fromma až Hendricka s konstatováním, že „muži jsou častěji ludičtí a ženy zase storgické, erosické, pragmatické a manické“ (str. 15). Dozvíme se, „manželství je jedna z nejstarších sociálních institucí ... ideál se rozvinul na základě židovsko-křesťanské tradice“, že „manželství může být dohodnuto rodiči nebo jinými zástupci rodiny“ (souvisí to

nějak s partnerskou spokojeností v soudobé české společnosti?) nebo o rozdílech v plodnosti mezi manželstvím a nesezdaným soužitím.

K tématu práce se dostáváme až na straně 21, kde se konečně začínají diskutovat prediktory spokojenosti. Ačkoliv je to hlavní téma práce, celkově se tomu věnují necelé dvě strany (cca půl strany se věnuje vlivu původní rodiny a něco víc než 1 strana sociodemografickým prediktorům spokojenosti). Pak následuje kratičký úsek na téma psychologických charakteristik, kde se v jedné větě dozvíme, že psychicky nemocní jsou ve vztazích méně spokojení (opět bez jakékoliv reflexe, např. ohledně kauzality), nebo že důležitá je i extroverze (ve zpracovávaných datech samozřejmě žádné měřítko osobnosti není).

Následuje další – v podstatě s předchozím oddílem nijak nepropojená – část o prediktorech spokojenosti, tentokrát pod názvem *Partnerské interakce*, kde se mechanicky vypočítávají faktory, které v různých studiích hrály roli (bez pokusu výsledky předchozích pokusů nějak systematicky shrnout). Nakonec se zčistajasna objevuje odstavec o prediktorech rozvodovosti.

V další části se rozebírají jednotlivé dimenze partnerského vztahu a rodinné hodnoty a to, jak mohou přispívat k partnerské spokojenosti. Autorka se při tom snaží ukázat, jak tolerance, ochota obětovat se pro děti, opravdová láska (!?), hospodaření s penězi, sexuální spokojenost atd. přispívají k manželské spokojenosti. V podstatě se jedná o další oddíl o prediktorech spokojenosti, tentokrát ovšem zaměřený spíše na psychosociální a vztahové faktory a mnohem systematictější zpracovaný než předchozí oddíly.

Čtenář nabyde dojmu, že práce konečně nabývá jasnějších obrysů a že výzkumnou otázkou je, jak tyto zmíněné dimenze partnerského soužití přispívají ke spokojenosti. Problém ale je, že v analytické části se nezkoumá, jak tolerance atd. přispívají ke spokojenosti. Místo toho se analyzuje, jestli to, co si respondent *obecně myslí* o toleranci, o významu kvalitního sexuálního vztahu atd., nějak souvisí s jeho spokojeností s partnerstvím. Jinými slovy nezkoumáme, jestli respondenti žijí v tolerantním svazku (o čemž je celý oddíl 7.1.), ale to, jestli – bez ohledu na to, jak tolerantní či netolerantní jejich partner je – jejich postoj k toleranci predikuje partnerskou spokojenost. Přiznám se, že vůbec nechápu, jak by takový psychologický mechanismus měl fungovat. Jak mohu zkoumat, nakolik je respondentova spokojenost s partnerstvím ovlivněna důležitostí, kterou přisuzuje sexu, pokud nevezmu v úvahu, jak spokojený je se svým sexuálním životem? Asi můžeme předpokládat, že pokud lidé kladou na sexuální vztah velký důraz a nemají kvalitní sexuální život, jsou nespokojení, zatímco pokud ho mají kvalitní, jsou spokojení.

Mimochodem, význam sexuální spokojenosti na manželskou spokojenost je patrně nejjednodušněji zpracované téma celé diplomové práce. V celém oddíle se ale ani náznakem neobjevuje zmínka, že by obecný postoj k důležitosti sexu měl hrát jakoukoliv roli v partnerské spokojenosti. Všechny citované práce rozebírají to, jak spokojenost se (reálným) sexuálním životem ovlivňuje partnerskou spokojenost.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

I kdybychom přijali tezi, že partnerská spokojenost nějak souvisí s obecnými postoji (bez ohledu na to, jak je daná dimenze ve vztahu naplněna), problémem je, že empirická část ji nezkoumá.

Prvních 17 stránek empirické části se věnuje podrobným popisům postojů podle pohlaví a věku, pak se ukazuje, že postojovou baterii lze zjednodušit pomocí faktorové analýzy, pak se vytvářejí jakési klustery osob podle postojů. K tématu práce, tj. spokojenost s partnerstvím, se autorka dostává po 17 stranách empirické části (s výjimkou jednoho v podstatě náhodného grafu na str. 56). Nejprve se dozvídáme o tom, jaký je průměr a rozdíly mezi manželstvím a kohabitacemi (bez souvislosti s postoji), teprve pak se dozvíme, že se spokojenost měří na 10bodové škále.

Pokud čtenář očekával, že prvních 17 stránek empirické části sloužil k tomu, aby autorka z postojů vytvořila faktory a klustery, pomocí kterých bude vysvětlovat spokojenost, případně, že se bude věnovat otázce, zda souvislost mezi postoji a spokojeností je u mužů a žen či různých věkových skupin jiná (což by se dalo očekávat vzhledem k tomu, jak velká pozornost byla těmto rozdílům věnována v popisných statistikách), mýlí se. Následuje jedna tabulka srovnávající průměrné odpovědi na jednotlivé postojové otázky podle spokojenosti s partnerským vztahem. Závěrem je, že důležité je úplně všechno a pro úplně všechny. Zjištění, že i lidé málo spokojení ve svém vztahu kladou důraz na všechny vyjmenované postoje, autorka vysvětluje podivným konstatováním, že asi nemluví o svém současném, ale budoucím vztahu!!!

Poté následuje regresní analýza. Ačkoliv autorka věnovala většinu empirické části snaze zjednodušit postojovou baterii, místo aby toho využila faktorové zátěže, do regrese dává celou baterii. Výsledkem je model, z něhož nic nevyčteme, protože velká část postojů je zkorelovaná.

V podstatě se dá říct, že 17 z 21 stránek empirické části nezabývá výzkumnou otázkou.

V empirické části se objevuje celá řada dalších problémů. Například zničehonic se tam objevují lidé bez partnera bez jakékoliv souvislosti s tématem. Jak postoje nezadaných souvisí s tím, jak jsou zadaní spokojeni ve svém vztahu?

Interpretace faktorové analýzy (s. 52). „Původní první faktor se nám totiž rozdělí na praktiky a romantiky.“ Ne, faktorová analýza nám nerozdělí respondenty na praktiky a romantiky, jen ukazuje provázanost jednotlivých položek.

V popisných statistikách se objevuje řada kauzálních interpretací, které z dat nelze vyčíst. Např. – věkové členění nám odhaluje, že ... k toleranci se lidé dopracují zkušenostmi. Od 40. věku začíná být důležité umění hospodařit s penězi. Jak autorka ví, že to přichází s věkem a že se nejedná o generační změnu?

Pro úplnost je třeba dodat, že 56 se zničehonic objevuje graf spokojenosti podle klastrů. Je to však spíš okrajová vsuvka v popisu rozdílů podle pohlaví a věku.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Práce nejasně formuluje výzkumnou otázkou a přeskakuje mezi koncepty.

Pokud autorka věří, že obecné postoje hrají roli, měla by představit nějakou teorii, proč tomu tak je. V současné podobě práce shrnuje práce výzkumy o tom, jak určité typy chování (např. tolerance, ochota obětovat se) ovlivňují partnerskou spokojenost, bez jakéhokoli zdůvodnění pak ale přechází k tomu, jak obecné postoje k danému chování ovlivňují partnerskou spokojenost.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Práce splňuje formální požadavky.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

S literaturou se nepracuje kriticky. Teoretická část je z velké části výčtem výsledků studií bez kritického zhodnocení či zamyšlení. Například se konstatuje, že jsou častěji nespokojené, muži to nevnímají, méně často vyjadřují emoce a svůj vztah vyjadřují spíše skrze činnosti. Po pěti letech sociologie by se dalo alespoň minimální zamyšlení na tom, zda jsou taková konstatování opravdu univerzální, případně, jak to vysvětlit (např. pomocí konstruktivistických nebo sociobiologických přístupů).

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Ze stylistického hlediska je práce napsaná pěkně.

Tabulky jsou velmi nepřehledné, někdy to vypadá jako neupravený výstup z SPSS, někdy chybí popisky a z tabulky nelze vyčíst, jak se co měří. Například v 20 se objevuje vysvětlující proměnná „pohlaví“, byl srovnávací kategorií muž nebo žena? V tabulce 18 se objevuje kategorizovaná verze původně 10bodové škály označená jako 1-5. O jaké kategorie se jedná?

Další poznámky

Celkové hodnocení práce

Po dlouhém váhání jsem se rozhodla práci hodnotit jako dobrou, aby autorka měla šanci se k připomíncekám při obhajobě vyjádřit. Domnívám se však, že v řadě oblastí je na hraně toho, co lze očekávat od diplomové práce.

Otázky a náměty k obhajobě

Myslím, že při obhajobě by měly zaznít dva zásadní okruhy:

- Jak mohou obecné postoje souviset s partnerskou spokojeností, pokud nezohledním, do jaké míry je daná vlastnost/charakteristika/způsob chování ve vztahu přítomný. Například, jak souvisí obecný postoj k toleranci s partnerskou spokojeností, pokud nezohledním, zda respondent žije s tolerantním partnerem. Je snadno představitelné, že osoby v netolerantních svazcích nebudou příliš spokojení, ale o to víc si mohou význam tolerance uvědomovat a hodnotit ji výše.
- Předpokládám, že jedním z důvodů, proč se empirická část spokojenosti věnuje jen okrajově, ač to má být hlavní cíl práce, je, že v předložených analýzách v podstatě nic smysluplného nevychází (pokud to hodně zjednoduším, všechno je důležité pro všechny). Jak jinak by se k tématu dalo přistupovat?

Datum: 25.1.2018

Podpis: